

การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สังคมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Inspiring learner-centered social studies learning

พระไพบูลย์การเนศวร อีธรรมโม (ทองเชียง)¹, พระครูสุนทรวิริยบัณฑิต², อิศรพงษ์ ไกรสินธุ์³
และ พระมหาเชษฐา ฐานจาโร⁴

PhrabididaThanason Teerathammo (Thongcheng)¹, Phrakru Sunthonveerabanthid²,
Isarapong Kraisin³ and Phramaha Chattha Thanajaro

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
EducationTeaching Social Studies Affiliation of Mahachulalongkornrajavidyalaya University , Thailand
Corresponding Author's Email: ⁴chetthathana98@gmail.com

วันที่รับบทความ: 15 สิงหาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 10 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 17 ธันวาคม 2568
Received: 15 August 2025; Revised: 10 December 2025; Accepted: 17 December 2025

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สังคมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจตนเองและสังคม ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี การนำแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาปรับใช้ในห้องเรียน เช่น การอภิปราย การจำลองสถานการณ์ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นจะช่วยสร้างแรงจูงใจภายใน ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าและบทบาทของตนในสังคม

คำสำคัญ: การสร้างแรงบันดาลใจ, สังคมศึกษา, เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

The article on Motivation for Social Studies Learning: Learner-Centered Approaches aims to study how to inspire social studies learning by focusing on learner-centered learning, the teaching of social studies must shift to align with societal transformations and the evolving behaviors of learners. Emphasizing learner-centered approaches is essential to inspire motivation, foster critical thinking, promote self-awareness and social understanding, and cultivate responsible citizenship. Integrating active learning strategies—such as discussions, simulations, multimedia use, and real-life content connections—proves effective in engaging students and enhancing participation. Additionally, encouraging learners to recognize the value of Thai and local culture helps instill intrinsic motivation and pride in their identity and societal

roles. This article highlights quality instructional methods that prioritize learners' needs and support the development of essential skills and potential, ensuring meaningful growth in the context of a fast-changing society.

Keywords: Inspirational, Social Studies, Learner-Centered

บทนำ

การสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะช่วยพัฒนาความสามารถนอกเหนือจากการฟัง การดู และการจดจำ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะรวมเครื่องมือการเรียนรู้ขั้นสูงและการพัฒนาทักษะต่างๆ ไว้ด้วยกัน ในขณะเดียวกันก็มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของตนเอง นอกจากนี้ การศึกษาในปัจจุบันยังสร้างแรงบันดาลใจและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนสำหรับโลกในปัจจุบัน นักเรียนจะได้รับความสามารถในการปรับตัวเมื่อจำเป็นสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต การศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ การทำความเข้าใจว่านักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติจริงมากขึ้นในขณะที่ยังเสริมสร้าง ทักษะต่างๆ (ชีวิน อ่อนลออ และคณะ, 2566)

ในโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม การศึกษาโดยเฉพาะในรายวิชาสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้มีความทันสมัย และตอบโจทย์การใช้ชีวิตของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น วิชาสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองในสังคม การคิดอย่างมีเหตุผล การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีจริยธรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นแรงจูงใจภายใน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าของบทเรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับบริบทปัจจุบัน เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การเมืองท้องถิ่น หรือการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) เช่น การทำโครงงาน การอภิปรายกลุ่ม และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงกลายเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

นอกจากนี้ การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษายังมีบทบาทในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizenship) โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ และบทบาทของตนในสังคม ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทักษะสำคัญในการใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบในโลกที่เต็มไปด้วยความหลากหลายและความเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน พบว่าปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนจำนวนมากขาดแรงจูงใจและไม่รู้สึกผูกพันกับเนื้อหาที่เรียน อันเป็นผลจากการใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการบรรยาย การท่องจำ และการถ่ายทอดเนื้อหาเชิงทฤษฎีแบบเดิม ซึ่งไม่สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจึงมักรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่เห็นคุณค่าในบทเรียน และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทชีวิตจริงได้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) จึงถูกนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ แสดงออก และมีอิสระในการเลือกวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง การใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจำลองสถานการณ์ การเรียนรู้จากปัญหา (Problem-Based Learning)

การใช้สื่อดิจิทัล และการเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมีความหมายกับบทเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างมีพลัง (Intrinsically Motivated Learning)

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตประจำวัน ปัญหาสังคมร่วมสมัย และวัฒนธรรมท้องถิ่น ยังช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของบทเรียน และเห็นบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จึงกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะ "ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้" ที่ต้องออกแบบกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีแรงบันดาลใจจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่ได้รับความรู้ แต่ยังเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษายุคใหม่ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน (รัชนิ ธัญญาโกคิน, 2565)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจึงหมายถึง การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน ที่ผู้สอนต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนจะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องบูรณาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและกลมกลืนตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่สอน ได้อย่างดี เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

แนวคิดของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนในการมีส่วนร่วมับกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยครูจะทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงผู้เดียว แนวทางนี้เน้น การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมี ความสำคัญอย่างยิ่งในวิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและบริบทของสังคม แต่เดิมแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเป็นการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงการบรรยายหน้าชั้น เรียนเท่านั้น ต่อมานักการศึกษาเชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวไม่ได้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะไม่ใช่วิธีการที่ตอบสนองต่อความต้องการหรือลักษณะของผู้เรียน การศึกษาควรให้ความสำคัญกับ “การเรียนรู้” มากกว่า “การสอน” แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เปลี่ยนมายึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหา ความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึก และปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัด กิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้น ไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหาโดยทั่วไปแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การเรียนรู้คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ความคิด หรือทัศนคติของบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์หรือการศึกษาค้นคว้า แต่ในโลกปัจจุบันที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้จึงไม่อาจยึดติดอยู่กับวิธีการแบบเดิม ๆ ได้อีกต่อไป จึงเกิด แนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียนและโลกยุคใหม่ แนวคิดการ

เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) คือกระบวนการ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางของการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับศักยภาพ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการ เฉพาะบุคคลของผู้เรียน แนวทางนี้เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทอย่างแข็งขันใน การแสวงหาความรู้โดยครูมีบทบาท เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้เพียงฝ่ายเดียว หนึ่งในหลักการ สำคัญของแนวคิดนี้คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ หรือการแก้ไขปัญหา ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้คิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาทักษะชีวิตที่สามารถ นำไปใช้ได้ในการสถานการณ์จริง การเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงการจดจำเนื้อหาเพื่อสอบเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาทั้ง ด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมอย่างรอบด้านรูปแบบการเรียนรู้ที่ ตอบสนองแนวคิดนี้มีหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ซึ่งผู้เรียนจะได้ ทดลอง ค้นคว้า และประยุกต์ใช้ความรู้จริง ผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น การทำโครงงาน การอภิปราย กลุ่ม หรือการจำลองสถานการณ์ ทั้งนี้ยังรวมไป ถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และ เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งช่วยส่งเสริมความ รับผิดชอบและการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอีกจุดเด่นของ แนวคิดนี้คือการเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) โดยครูจะ คอยแนะนำ ช่วยตั้งคำถาม กระตุ้น ความคิด และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ครูยังต้องเข้าใจ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อ ปรับวิธีการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมที่สุด

สรุป การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนเท่านั้น แต่เป็น การเปลี่ยนแปลง ทศนคติและมุมมองต่อการศึกษาลึกซึ้ง แนวทางนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขใน การเรียน รู้จัก ตนเอง มีเป้าหมาย และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนา “คน” อย่างแท้จริง ด้วยการเคารพใน ความ แตกต่าง ส่งเสริมศักยภาพ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง โดยมี ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการเติบโตทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม แนวคิดนี้จึงเป็น เครื่องมือที่ทรงพลังในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และสร้างคนรุ่นใหม่ที่สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ อย่างมี คุณภาพและมีความสุข

ครูผู้สอนนับเป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษา โดยทำ หน้าที่กำหนดทิศทางและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถพัฒนาการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนจึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการชัก นำและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะและสมรรถนะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ดังนั้น การสอนจึงถือเป็น องค์ประกอบสำคัญของการศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวม

คุณภาพทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอนเป็นสำคัญ หากครูลี้ ความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้สถาบันการศึกษานั้น มีความโดดเด่นและมีมาตรฐานทางวิชาการที่สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ สังคมจึงให้ความสำคัญและยกย่องวิชาชีพครูมา อย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏจากการจัดพิธีไหว้ครูในสถาบันการศึกษาทุกระดับ เพื่อแสดงถึงความเคารพและ ตระหนักถึงคุณค่าของครูในฐานะผู้สร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศจากสำคัญดังกล่าว สามารถสรุปลักษณะของผู้สอนได้เป็น 2 ประการ ได้แก่

1. ธรรมชาติของผู้สอน ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบทั้งใน ด้านที่มา เหตุผล และความสำคัญขององค์ความรู้ ตลอดจนสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ ต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้สอนควรรู้จักและเข้าใจลักษณะของผู้เรียน รวมถึงมีความรู้พื้นฐานด้านการบริหารจัดการ

การศึกษาโดยทั่วไป ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพควรมีความรัก ความศรัทธา และความปรารถนาดีต่อผู้เรียน พร้อมทั้งมีความมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ลักษณะพิเศษของผู้สอน ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาทางวิชาการได้อย่างลึกซึ้ง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ และชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งควรมีทักษะในการสื่อสาร การโต้ตอบ การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงเหตุผล โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และจริงจัง ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และวุฒิภาวะทางความคิด ผู้สอนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนมุมมอง และพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ทิพสุคนธ์ บุญรอด และมัทนา วัฒนอม ศักดิ์, 2564)

องค์ประกอบของบุคคลในการสอนสังคมศึกษา

ดังนั้น หากผู้สอนขาดคุณสมบัติที่จำเป็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอนได้ ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้สอนได้ดีจะต้องมีลักษณะที่ดีและเป็นที่พึงปรารถนาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หากครูให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการ ครูก็จะสามารถปฏิบัติได้โดยพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายวิชา รายกิจกรรม ว่าวิชาใด กิจกรรมใด สามารถจะมอบหมายแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามความสนใจหรือความถนัด

วิธีการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สังคมศึกษา

ในยุคสมัยที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาจึงไม่อาจจำกัดอยู่เพียงใน ตำราเรียนหรือการบรรยายในห้องเรียนอีกต่อไป หากแต่ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ เรียนรู้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถเข้าใจโลก เข้าใจตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ หนึ่งใน วิธีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษาคือการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning, AL) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงระบบการศึกษาให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมและกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ไม่เพียงแค่เพิ่ม

คุณค่าให้กับกระบวนการเรียนรู้แต่ยังช่วยส่งเสริมพลังทักษะทางทัศนคติ การแก้ไขปัญหา และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผ่านการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การประเมินตนเอง แผนผัง แนวคิด และการประเมินโดยเพื่อนร่วมเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้อง กับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีอุปสรรคและความท้าทายในกระบวนการ AL ซึ่งผู้สอนสามารถจัดการข้อจำกัดเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวางแผน และออกแบบกิจกรรม การจัดการเวลา การเรียนรู้ของผู้เรียน การปรับตัวของผู้สอน รวมถึงการ เตรียมการและทรัพยากรเพื่อให้การนำเสนอ AL เข้ากับความต้องการและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใน สมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จึงสรุปได้ว่าแนวคิดของ AL เป็นสิ่งสำคัญและมีผลสำคัญในการสร้าง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้เติบโตและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยแนวคิดและเครื่องมือที่เสนอในบทความนี้ เราสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและ ส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในสังคมของอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและความสุข (บงกชรัตน์ ภูวนาและคณะ, 2566)

การเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความคิดและการดำเนินชีวิตในสังคม แต่หลายคนมองว่าวิชานี้น่าเบื่อ ขาดความน่าสนใจ ดังนั้นจึงต้องมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียน และเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริงวิธีที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การเชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้ ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหา การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ เช่น คลิปวิดีโอหรือเกม การศึกษาการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การอภิปรายหรือจำลองสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ รวมถึงการใช้เรื่องเล่าหรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เพื่อจูงใจและ กระตุ้นให้เกิดความสนใจมากขึ้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น ก็ช่วย สร้างแรงจูงใจภายใน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน สังคมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนในสังคม และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีใน อนาคต

สรุปการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษายุคใหม่ควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลกและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการประเมินตนเอง การเชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตจริง การใช้สื่อเทคโนโลยี และเรื่องเล่าจากสถานการณ์จริง ช่วยเพิ่มแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเนื้อหาและวัฒนธรรมตนเอง ส่งผลให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคต

ครูในบทบาทการสร้างแรงบันดาลใจ

บทบาทของครูในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยน ความคิด การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ครูมีบทบาท ในการสร้างบรรยากาศท่าทีต่อการเรียนรู้ โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความผิดพลาดและสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้ยังเน้นถึงการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างการเรียนรู้และการ ประเมินผลการเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ แรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากความต้องการภายในจิตใจ ต่อการอยากกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ โดยไม่ต้องมีการบังคับขู่เข็ญหรือร้องขอจากใคร หากคนเรามีแรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่างๆตั้งแต่ยังเด็กก็พร้อมที่จะมีความมุ่งมั่น พินฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ เรื่องได้ไม่ยากเกิน ความตั้งใจ ครูคือคนสำคัญที่มีบทบาทและหน้าที่ในการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนใน ห้องเรียนได้ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ในทุก ๆ วันที่นักเรียนมาโรงเรียน ครูจึงต้องรู้จักสังเกตและศึกษาหาความรู้ ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อนำมาพัฒนาวิธีการทำงานและวิธีการสอนของตนเองให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรีและคณะ, 2568)

ครูในยุคใหม่ควรทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระตุ้นความอยากรู้ อยากเห็นของผู้เรียน และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการ ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และสามารถปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพการสร้างแรงบันดาลใจครูจำเป็นต้องมีบทบาทต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นและศรัทธา ในครู เช่นการเป็นแบบอย่างที่ดี ครูควรแสดงออกถึงความรักในวิชาชีพ ความใฝ่รู้ และมีจริยธรรม เพราะ ผู้เรียนมักเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรม ครูที่มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อ การเรียนรู้ จะเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนอยากเอาอย่าง และมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองครูควร แสดงออกถึงความรักในวิชาชีพ ความใฝ่รู้และมีจริยธรรมอยู่เสมอ เพราะผู้เรียนมักเรียนรู้จากสิ่งที่เห็น มากกว่าสิ่งที่ได้ยิน พฤติกรรมของครูจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้ผู้เรียนเห็นถึงแบบอย่างของบุคคล ที่พึงประพฤติ ครูที่แสดงความ

รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ละเลยการเตรียมการสอน ตรงต่อเวลา และทำงาน ด้วยความตั้งใจ จะปลูกฝังให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของความรู้ที่รับผิดชอบและความขยันหมั่นเพียรโดยไม่ต้องพูด สอนมาก (ประภาวดี ทามนตรี, 2562)

นอกจากนี้การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้กับผู้เรียน เมื่อครู ยึดมั่นในความถูกต้อง ไม่เลือกปฏิบัติ และให้ ความเป็นธรรมกับผู้เรียนทุกคน ผู้เรียนก็จะซึมซับหลักธรรมทาง ศีลธรรมไปโดยไม่รู้ตัว และนำไปปรับใช้ ในการดำเนินชีวิตของตนครูที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ เช่น กล้าเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่กลัวการ เปลี่ยนแปลง และเปิดรับความคิดเห็นจากผู้อื่น จะทำให้ผู้เรียนรู้สึว่าการ เรียนรู้คือกระบวนการที่สนุก และมีคุณค่า ครูที่ไม่หยุดพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะในด้านความรู้ ทักษะ หรือ เทคโนโลยีการสอนใหม่ๆ ยัง เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเช่นกันนอกจากพฤติกรรม ในห้องเรียนแล้ว ครูควร เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การพูดจาอย่างสุภาพ การแต่งกาย เรียบร้อย การเคารพ ผู้อื่น และการมีวินัยในตนเอง เมื่อผู้เรียนเห็นความสม่ำเสมอระหว่างคำพูดกับการกระทำ ของครู ก็จะเกิด ความศรัทธาและยึดถือครูเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูจึง ไม่ใช่เพียงเรื่องของการแสดงบทบาทหน้าชั้นเรียนเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในทุกมิติ ซึ่งสามารถสร้าง แรงบันดาลใจให้ผู้เรียนมีความใฝ่ดี และพยายามเป็นคนที่ดีเช่นกันส่งเสริมความมั่นใจและเห็น คุณค่าใน ตัวผู้เรียน ครูที่ให้อำนาจ ยอมรับในความแตกต่าง การปลูกฝังสิ่งนี้คือจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการ เรียนรู้ อย่างมีความหมาย เพราะเมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า และได้รับการยอมรับ ก็จะ เกิดแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาและก้าวข้ามอุปสรรคในการเรียน ครูสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนได้ ด้วยการแสดงออกถึงการยอมรับในความแตกต่าง ไม่ ว่าจะเป็นความสามารถทางวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ หรือบุคลิกภาพ การไม่เปรียบเทียบผู้เรียนกับ ผู้อื่น และการให้โอกาสทุกคนได้แสดงศักยภาพในแบบของ ตนเอง จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าที่มีอยู่ใน ห้องเรียน และกล้าที่จะเรียนรู้โดยไม่หวาดกลัวความผิดพลาด การให้คำชมและคำแนะนำอย่างเหมาะสมก็ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างลึกซึ้ง

อาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระ จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีบทบาทใน กระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงผู้รับข้อมูล อย่างเฉยๆ เท่านั้น สิ่งนี้จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความคิด และการตัดสินใจของตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่ จำเป็นในการดำเนินชีวิตในอนาคตเมื่อผู้เรียนรู้จักเห็นคุณค่า ในตนเองแล้ว เขาจะสามารถมองเห็นคุณค่าใน ผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมอย่างสมดุล ครูจึงเปรียบเสมือนผู้ปลูก เมล็ดพันธุ์แห่งความมั่นใจลงในจิตใจของผู้เรียน ที่จะ เติบโตขึ้นมาเป็นต้นไม้แห่งความหวังและแรงบันดาลใจ ตลอดชีวิต ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจการจัดการเรียนรู้ให้มีความสุข ทำง่าย และสอดคล้อง กับความสนใจของผู้เรียน เช่น การใช้เกม บทบาทสมมติ สื่อเทคโนโลยี และกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยกระตุ้น ให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองด้วยในปัจจุบันนี้

สรุป

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม วิชาสังคมศึกษามี บทบาทสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้เข้าใจตนเอง ผู้อื่น และบริบททางสังคมที่หลากหลาย การเรียนรู้ในวิชานี้ จึงไม่ควรจำกัดเพียงการท่องจำข้อมูลทางทฤษฎี หากแต่ควรมุ่งเน้นการพัฒนา "แรงบันดาลใจ" เพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของบทเรียนอย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตาม ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ของตนการสร้างแรงบันดาลใจสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเชื่อมโยงบทเรียนกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือชีวิตจริงของผู้เรียน การใช้เทคนิคการสอนเชิงรุก เช่น การ

อภิปราย การจำลองสถานการณ์ การใช้สื่อเทคโนโลยี เกม หรือคลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ผู้สอนควรเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ไม่ใช่ผู้บรรยายแต่เพียงผู้เดียว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ค้นหาข้อมูล สร้างข้อสรุป และสะท้อนความคิดของตนเอง การใช้เรื่องเล่าที่ใกล้ตัว เช่น กรณีศึกษาในชุมชน หรือประวัติบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจ จะช่วยเสริมความเข้าใจ และสร้างแรงจูงใจได้อย่างลึกซึ้งนอกจากนี้ ควรส่งเสริมการเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกภาคภูมิใจในรากเหง้าและเข้าใจบทบาทของตนในสังคม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การเรียนรู้สังคมศึกษาไม่ใช่เพียงการเรียนในห้องเรียน แต่เป็นการพัฒนาทักษะชีวิต ความคิด และจิตสำนึกของผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับโลกแห่งความจริงอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชีวิน อ่อนลออ และคณะ. (2566). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: โลกแห่งดิจิทัล. *วารสารส่งเสริมการเรียนรู้*, 3(1), 1–16.
- ทิพสุคนธ์ บุญรอด และ มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2564). ภาวะผู้นำบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(2), 486–500.
- บงกชรัตน์ ภูวนา และคณะ. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: การสร้างแรงบันดาลใจและเพิ่มพูนทักษะของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน. *วารสารบรรณ สหการศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 4(2), 216–227.
- รัชณี ธัญญาโกคิน. (2565). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในวิชาสังคมศึกษา. *วารสารครูศาสตร์ศึกษา*, 17(2), 45–58.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียนไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี, และคณะ. (2568). บทบาทของครูในการสร้างแรงบันดาลใจและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 6(1), 1–15.
- ประภาวดี ทามนตรี. (2562). บทบาทครูต้นแบบกับการพัฒนาคุณธรรมและแรงบันดาลใจของผู้เรียน. *วารสารการศึกษา*, 14(2), 85–97.